

והריטב"א חולק עליהם), כיון שתיקון גדול עושה כשמוציאו מביטו, שאסור לו להשהותו בבית (ר"י מלוגלי). וראה להלן בסמוך לענין הוצאת ריח רע.

שְׁנַאֲמַר וְלֹא יִדְבֵק בְּיָדָךְ מְאוּמָה מִן הַחֶרֶם. ואיסור זה נאמר גם על משמשי עבודה זרה (רמב"ם ספר המצוות לא תעשה כה; הל' עבודה זרה ז, ב). ויש שחלקו, שאיסור זה נאמר על עבודה זרה עצמה ולא על משמשיה, שרק עבודה זרה עצמה נקראת 'חרם', אלא הכוונה כאן היא שמאחר שמצינו שאיסור עבודה זרה עצמה הוא בכל שהוא, למדים מזה שגם לענין משמשי עבודה זרה יש חשיבות בכל שהוא אף שאינו עובר בזה על הלאו ההתחייב במלקות (רמב"ן לא תעשה קצד).

גְּמָרְא. הַמוֹצֵיא רִיחַ רַע כֹּל שְׁהוּא. שמועיל להבריא מזיקים מעל חולים ותינוקות (רש"י). וזו היא מלאכה הצריכה לגופה, אבל אם מוציא ריח רע כדי לסלקו מהבית, פטור לרבי שמעון, כיון שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה (ריטב"א). ויש אומרים, שאף אם מוציא ריח רע כדי לסלקו מהבית חייב ואפילו לרבי שמעון, משום שנחשבת מלאכה הצריכה לגופה, שרק מלאכה למניעת נזק נחשבת 'אינה צריכה לגופה', אבל אחר שכבר בא הנזק ורוצה להסירו, נחשבת מלאכה הצריכה לגופה (רב ניסים גאון לעיל יב, א בשם רב האי גאון, ורבינו חננאל להלן צד, ב ע"פ הירושלמי, ונביאור הצמח צדק להלן שם).

לֹא יִפְחֹת מִמְעָה כֶּסֶף, ואין די בפרטה של נחושת [קושיית התוס'], לפי שאינה חשובה, ואומדים בדעתו של הנודר שהתכוון לנחושת בשווי מעה כסף (ריטב"א). ויש שפירשו, שמדובר כשאמר סתם 'הרי עלי נחושת' ולא 'הרי עלי מטבע נחושת', ולכן תולים שדעתו לנחושת בשווי מעה כסף (חק נתן ועולת שלמה מנחות קו, ב).

כּוֹלְהוּ סִכְנָתָא, ומה שלא הזכיר שיש בזה גם איסור אכילת תולעים, יתכן שמדובר כשהתלעו בתלוש שאינם אסורות באכילה [כמבואר בשו"ע (י"ד פד, ד)], ומכל מקום אסור לאוכלן משום סכנה (אילת השחר).

מְשַׁנֵּה. אֵף עַל פִּי שֵׁישׁ בְּהַ מִינֵין הַרְבֵּה אֵינוֹ חַיִּיב אֲלָא חֲטָאת אַחַת, שאין כאן אלא הוצאה אחת (רש"י). ואין זה משום צירוף הכלי, אלא משום שהמעשה הוא אחד (תוס' ר"י הזקן). ויש שביאר, שהקופה מצרפת אותם לדבר אחד (תוס' ר"י הזקן, בדעת ר"ת המובא בתוס'), וכמבואר להלן (צא, ב) שאגד כלי שמו אגד (רבינו פריה ושנת אליהו להגר"א).

יְרַעְוֵי גִינָה פְּחוֹת מַכְרוּרָתָא. קרוב לגרוגרת (פיה"מ לרמב"ם) [ושיעור גרוגרת הוא כחצי ביצה או כשליש ביצה, ראה שו"ע (או"ח סח, א)], שכיון שלא פירשה המשנה את השיעור, יש ללמוד מזה שהכוונה היא בפחות מעט מכרוגרת (תוס' י"ט בביאור מקור הרמב"ם), והיינו בכזית (תוס' ר"י הזקן, תוס' י"ט להלן י, א, רעק"א להלן צא, א). וראה להלן בסמוך דעת הריב"ן והפני יהושע.

ואף שכל האוכלים שיעורם בכרוגרת, זרעוני גינה אף שראויים לאכילה, כיון שעומדים לזריעה שיעורם בפחות מכרוגרת, שבשני שימושים שכיחים שלהם שיעורים שונים, הולכים לחומרא אחר השיעור הקטן (רש"י, ע"פ ביאור התוס' י"ט). ויש שכתב, שמדובר בזרעונים שאינם ראויים לאכילה, כגון זרעונים של בצל ולפת (פיה"מ לרמב"ם), אבל זרעונים הנאכלים שיעורם בכרוגרת [כשאר אוכלין] (מאירי).

בְּמִינֵי מְתִיקָה שָׁנוּ הוֹאִיל וְרֵאוּיִין לְמִתְקַ קְדִירָה, שכשטעם כל המינים הוא מתוק הם מצטרפים, משום שטעמם שווה למתק בהם את הקדירה (רש"י ע"ז טו, א). ולא דוקא שטעמם מתוק, אלא גם אם טעמם מלוח מצטרפים [וכמבואר בגמ' להלן שהתבלינים המצטרפים לתיבול ביצה הם 'למתק']]. והכוונה היא שיהיה טעמם שווה ולא שיהיו טעמים מנוגדים, כגון שאחד מתוק ואחד מלוח (חזו"א ערלה ה, א). ויש שביאר, שבאו למעט בזה מלח שאינו בא למתק את הקדירה ולהטעימה אלא כדי שלא יהא המאכל תפל, אבל כל שאר מיני תבלין, מצטרפים (ערוך השלחן או"ח שא, יד, בדעת הרמב"ם).

הָא לְאוּ הֲכִי לֹא, ואף שמיני אוכלין שונים מצטרפים לאיסור הוצאה בכרוגרת [כמבואר במשנה לעיל (עו, ב)], זה דוקא באוכלין, ששיעור האכילה שווה בכלם בכרוגרת, ומשום כך מצטרפים גם לענין הוצאה לשיעור זה [אם הם מיני אוכלין שנאכלים זה עם זה (אילת השחר)], אבל מיני תבלין אין שיעורם שווה, שיש תבלין ששמים ממנו מעט בקדרה ויש ששמים ממנו הרבה, ויש תבלין שהוא מתוק ויש שהוא מלוח, ולפיכך אין לצרפם בהוצאה לשיעור אחד, שהרי אם תצרפם ותתבל בהם ביצה, לא תהיה מתובלת בכך, כיון שאין טעמם שווה (רמב"ן ותוס' ר"ד).

מְשַׁנֵּה. פְּלִפְלָתָא כֹּל שְׁהוּא, ואינו פלפל שלנו (רש"י), שכן פלפל שלנו הוא תבלין, ושיעורו אינו בכל שהוא אלא כדי לתבל בו ביצה קלה (משמעות הר"ש ערלה ב, ב), כי אף שיש בו שימוש בכל שהוא לריח הפה [קושיית התוס' י"ט], הולכים אחר עיקר שימושו שהוא לתבלין (להם שמים [ליעב"ן]). ויש שכתב, שההכרח שאינו פלפל שלנו הוא מצד שמו שנקרא 'פלפלת' ולא 'פלפל' (תוס' י"ט). אך יש שהעיר שבמשנה לעיל (סד, ב) שנו 'פלפל' ופירשה הגמ' שם שראוי לריח הפה כמו כאן, ומוכח ש'פלפל' היינו 'פלפלת' (רש"י). ואכן יש שכתב, שפלפלת הוא הפלפל שלנו, ואף שהוא תבלין שיעורו בכל שהוא, כיון שראוי גם להעביר בו ריח רע, שהולכים לחומרא אחר השיעור הקטן [ולדעתם אין עיקר שימושו לתבלין יותר מאשר להעברת ריח רע] (ר"י מלוגלי ומאירי). ויש שכתב, שפלפלת הוא כשאינו שחוק, אבל כשהוא שחוק הרי זה תבלין ושיעורו כדי לתבל בו ביצה (ריב"ן בשם הירושלמי).

שְׁמַצְנִיעִין אוֹתָן לְגוֹנֵן, שכיון שיש בכך מצוה, חייב על הוצאתם בכל שהוא (שנות אליהו לגר"א). אך כיון שאינו צריך להם לעצמו אלא רק כדי לגוננם, אינו חייב אלא לרבי יהודה הסובר שמלאכה שאין צריכה לגופה חייב עליה, אבל לרבי שמעון פטור משום שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה (רמב"ן). ויש שכתב, שרבי שמעון מודה בזה שנקראת מלאכה הצריכה לגופה וחייב, שאף על פי שאינו צריך להשתמש בהם, מכל מקום כיון שיש בהם קדושה, אינו משליכם לחוץ אלא מצניעם עד שימצא מקום לגוננם (תוס' ר"ד; וכן מבואר בר"י מלוגלי ובמאירי). וראה עוד בביאורים להלן בסמוך לענין משמשי עבודה זרה.

אֵף הַמוֹצֵיא מְשַׁמְשֵׁי עֲבוּדָה זָרָה כֹּל שְׁהוּא, שכיון שהתורה החשיבה את האיסור בכל שהוא, יש חשיבות בכל שהוא גם לענין הוצאה. ולדעת תנא קמא פטור, כיון שעל כל פנים אין לו צורך בהם (רש"י ותוס' י"ט). ויש שכתב, שגם לרבי יהודה אינו חייב אלא במוציאם כדי לשורפם או להוליכם לים המלח (רמב"ן), ורבי יהודה לשיטתו שמלאכה שאין צריכה לגופה חייב עליה (שם ובתוס' להלן צא, א). ויש אומרים שחייב גם לרבי שמעון (ריטב"א בשם יש אומרים,